

Staročeské Vánoce

*píše a kreslí
Jan Hora*

triton

96

Text and illustrations © Jan Hora, 2025
© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2025
Cover design © Markéta Vydrová, 2025

Pro radost dětem vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,
v Praze roku 2025 jako svou 3006. publikaci.
Vydání 1.

Korektury Eliška Pospíšilová.
Sazba Vladimír Vyskočil – KORŠACH.
Ilustrace Jan Hora.

Grafický návrh obálky Markéta Vydrová.
Tisk Tiskárna a vydavatelství 999, s. r. o.
www.tridistri.cz
info@triton-books.cz

ISBN 978-80-7684-429-2

Narodil se Ježíš

Na začátku našeho letopočtu se narodilo
dívce Marii dítětko. Dostalo jméno Ježíš.
Bylo to v Betlémě, kam se dostavila se svým
snoubencem Josefem ke sčítání lidu. V době
narození se zjevili pastevcům na stráních
u Betléma andělé a zvěstovali jim, že se právě
narodil Ježíš, Syn Boží.

Příchod křesťanství

Čas narození Ježíše Krista, který přišel na svět hlásat lásku, mír a odpuštění, se začal slavit jako čas vánoční.

S příchodem křesťanství do naší země se dosavadní svátky zimního slunovratu začaly měnit. Divoké oslavy pohanů ustupovaly klidnému přijímání Ježíšova učení.

Ve středověku

Podoba středověkých Vánoc u nás je zahalena tajemstvím. Ve starých kronikách se zprávy o nich nedochovaly. V archivech se našlo pouze svědectví mnicha Jana z Holešova z konce 14. století. V dobách krále Karla IV. prý lidé dodržovali před Vánocemi půst, na svátky pekli vánočku a dávali si dárky. Nezapomínalo se ani na chudé a opuštěné.

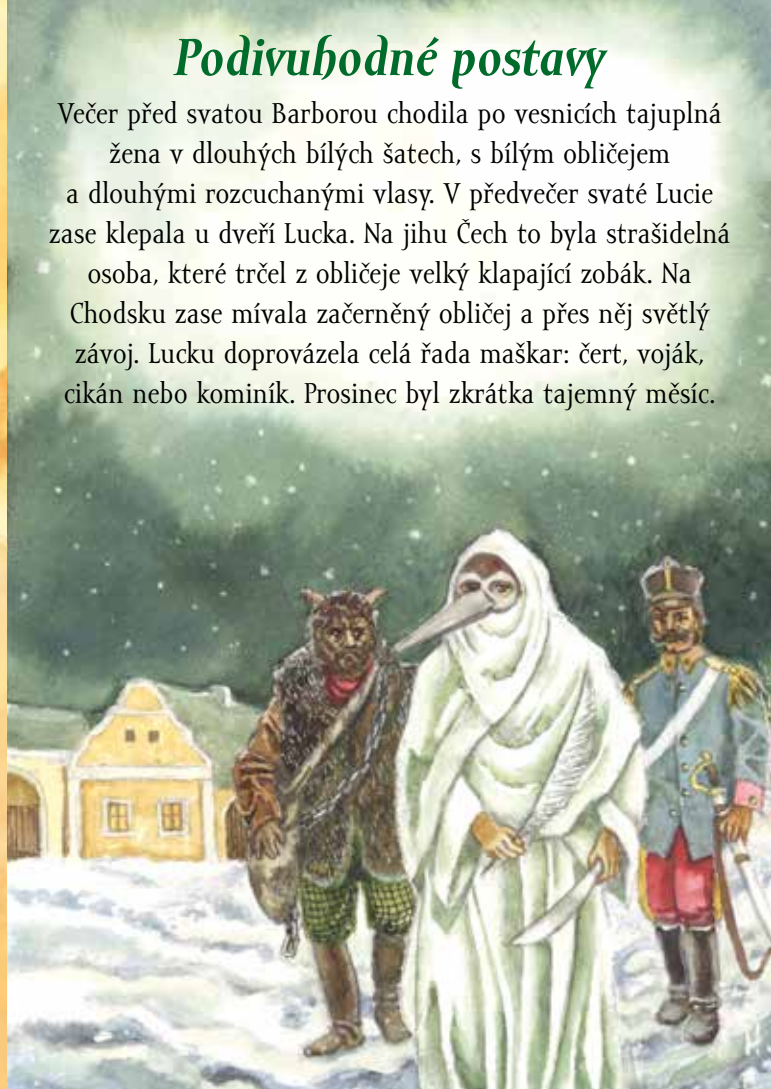

Advent

Už po svátku svatého Martina lidé dodržovali půst. Advent, čekání na příchod Ježíše, se později držel od čtvrté neděle před Štědrým dnem. Svíčka na adventním věnci se zapalovala každou neděli. Tento čas dnes charakterizuje shánění dárků, dříve se lidé spíš postili a trávili čas v modlitbách. Po večerech předli len a vyprávěli si všelijaké podivné příběhy a pohádky.

Podivuhodné postavy

Večer před svatou Barborou chodila po vesnicích tajemná žena v dlouhých bílých šatech, s bílým obličejem a dlouhými rozcuchanými vlasy. V předvečer svaté Lucie zase klepala u dveří Lucka. Na jihu Čech to byla strašidelná osoba, které trčel z obličeje velký klapající zobák. Na Chodsku zase mívala začerněný obličej a přes něj světlý závoj. Lucku doprovázela celá řada maškar: čert, voják, cikán nebo kominík. Prosinec byl zkrátka tajemný měsíc.

Mikuláš, anděl a čerti

Od středověku až do dneška chodí po domácnostech svatý Mikuláš, doprovázený andělem a čertem. Čert děti strašil, hlavně ty zlobivé, ale anděl a Mikuláš se za ně přimlouvali. Čert hrozil metlou a řinčel řetězem, ale nikdy opravdu neublížil. Síly dobra byly silnější. Za básničku nebo písničku rozdával Mikuláš dětem dárky, většinou jablka, sušenky, ořechy a sušené švestky.

Vánoční betlém

O Vánocích roku 1223 postavil světec František z Assisi v jeskyni betlém, který znázorňoval postavy ze skutečného Betléma při narození Ježíše. Hráli je živí lidé. Od té doby se z italského Assisi začal po Evropě šířit zvyk stavět před Vánocemi betlém. Lidé si začali vyřezávat Pannu Marii, Ježíška, svatého Josefa a další biblické postavy ze dřeva, tvrdého papíru, modelovali si je z hlíny, a dokonce i z chleba. Vznikly i nádherné betlémy s pohyblivými figurkami.

